

Rosengrenska stiftelsen

Vård för papperslösa

Rosengrenska Insamlingsstiftelsen
Org.nr 855100-6334

Verksamhetsberättelse 2023

Allmänt om verksamheten

Stiftelsen är ideell och verkar för att ge papperslösa tillgång till offentligt finansierad vård på lika villkor som för övriga invånare i enlighet med medicinsk-etiska principer, samt sprider information och skapar debatt kring allas rätt till lika vård. Stiftelsen har sitt säte i Göteborg.

Främjande av ändamålet

Rosengrenska stiftelsen är ett frivilligt nätverk av vårdpersonal i Göteborg, som arbetar för vård på lika villkor för personer som befinner sig i en papperslös situation. Rosengrenska bildades 1998, efter att det uppmärksammats att flyktingar som fått avvisningsbesked och levde under jorden i Sverige, inte hade självklar och lika rätt till vård. Rosengrenska har sedan starten tre mål för verksamheten:

1. **Att avskaffa oss själva** Sjukvård borde inte behöva lita till ideella krafter.
2. **Att sprida kunskap** Om papperslösas situation, hälsa och tillgång till vård.
3. **Att erbjuda vård** När papperslösa inte får tillgång till eller vågar söka den vanliga vården.

Rosengrenska verksamhetsmål ligger i linje med FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, yrkesetik inom vården, Patientsäkerhetslagen och Hälso- och sjukvårdslagen.

Sverige har ställt sig bakom FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och ratificerat ett stort antal konventioner där alla människors rätt till hälsa beskrivs såsom FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, FN:s konvention om barnets rättigheter och FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. I den förstnämnda konventionen fastslås följande:

”Konventionsstaterna erkänner rätten för var och en att åtnjuta bästa möjliga fysiska och psykiska hälsa.”

Rosengrenska stiftelsen

Vård för papperslösa

Rosengrenska Insamlingsstiftelsen
Org.nr 855100-6334

I konventionen om barnets rättigheter fastslås att:

”Konventionsstaterna erkänner barnets rätt att åtnjuta bästa uppnåeliga hälsa och rätt till sjukvård och rehabilitering. Konventionsstaterna skall sträva efter att säkerställa att inget barn är berövat sin rätt att ha tillgång till sådan hälso- och sjukvård.”

Att knyta tillgång till vård och behandling inom hälso- och sjukvården, till vilken juridisk status en person har, står i strid med Hälso- och sjukvårdslagen och Patientsäkerhetslagen.

”Hälso- och sjukvårdspersonalen ska utföra sitt arbete i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet.” Patientsäkerhetslagens (SFS 2010:659) 6 kap 1§.,

”Vården skall ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård skall ges företräde i vården”. Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) 2§.

Rosengrenska's arbete har i praktiken förändrats flera gånger sedan starten 1998, beroende på hur behovet av vård sett ut i patientgruppen och rådande nationell lagstiftning avseende papperslösas tillgång till hälso- och sjukvård. Initialt arbetade Rosengrenska med vårdförmedling genom en bemannad jourtelefon, där patienter i behov av vård sammanfördes med vårdgivare inom eller genom nätverket av frivilliga.

Sedan 2004 har Rosengrenska stiftelsen en fast mottagningskväll i veckan, bemannad med frivillig vårdpersonal och administrativ personal. Under perioden 2008–2015 hade Röda Korset och Rosengrenska ett samarbetsavtal om vård för papperslösa, som bland annat innebar möjligheten att anställa två sjuksköterskor för att organisera arbetet. Detta var en viktig förändring i en period då behoven i gruppen var stora och tillgången till vård mycket begränsad. Fram till 2015 drevs mottagningen i praktiken på motsvarande primärvårdsnivå, vilket skiljer sig från dagens verksamhet.

Övergången från en huvudsaklig uppgift som vårdgivare till att istället verka som en vårdförmedling, skedde successivt efter 1 juli 2013, när den lagstiftning vi har idag infördes. *Lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd* innebär att vuxna som lever i papperslöshet, som tidigare endast haft rätt till akut och omedelbar vård, numera har juridisk rätt till samma omfattning av vård som asylsökande vuxna, det vill säga så kallad ”vård som inte kan anstå”. Barn i papperslöshet fick i och med den nya lagen rätt till fullständig hälso- och sjukvård.

I samband med att lagen infördes fick Socialstyrelsen i uppdrag av regeringen att definiera det juridiska begreppet ”vård som inte kan anstå”. I rapporten *Vård för papperslösa – vård*

Rosengrenska stiftelsen

Vård för papperslösa

Rosengrenska Insamlingsstiftelsen
Org.nr 855100-6334

som inte kan anstå, dokumentation och identifiering vid vård till personer som vistas i landet utan tillstånd, som gavs ut februari 2014, konstaterade Socialstyrelsen att begreppet vård som inte kan anstå "inte är förenligt med medicinsk yrkesetik, inte är medicinskt tillämpligt i sjukvården och riskerar att äventyra patientsäkerheten.", samt förtydligade att "Bara behandlande läkare eller annan ansvarig vårdpersonal som har kunskap om patientens individuella förutsättningar kan bedöma vilka åtgärder som krävs och när". Trots denna allvarliga kritik från Socialstyrelsen finns begreppet kvar, i den lag som reglerar tillgången till vård för asylsökande och papperslösa.

Den förändrade lagstiftningen har trots nämnda brister och begränsningar, inneburit en betydande förbättring avseende tillgången till vård för personer som lever i papperslöshet. Rosengrenska ser emellertid fortfarande betydande hinder i vården för personer i papperslöshet, vilket innebär att Rosengrenskas verksamhet fortfarande behövs:

- Kunskapen om lagen om rätt till vård för papperslösa brister inom vården vilket leder till att patienter felaktigt nekas vård och feldebiteras.
- Det finns en okunskap om lagen om rätt till subventionerad vård för papperslösa i den papperslösa patientgruppen. Det är vanligt med rädsla att söka vård relaterat till vårdkostnader eller oro inför myndighetskontakt.
- Papperslösa lever i stor ekonomisk utsatthet och har i regel inte tillgång till ekonomiskt nödbistånd, vilket i praktiken blir ett hinder i tillgång till vård. Många papperslösa personer har svårt att betala ens subventionerade vårdrelaterade utgifter. De särskilda regler som gäller för receptförskrivning för papperslösa och som innebär att patienten betalar 50 kr för receptbelagd medicin, är i stor utsträckning okända för läkare: recept utan korrekt kod innebär att patienten blir fullbetalande och inte har råd att hämta ut sina läkemedel.
- Lagens skrivning om rätt till "vård som inte kan anstå" för vuxna papperslösa är otydlig och leder till att enskild vårdpersonal åläggs att bedöma vilken vård som kan eller inte kan anstå. Bristen på klara riktlinjer och okunskap om hur begreppet i praktiken ska hanteras medför en försvagad patientsäkerhet, ökad osäkerhet och stress hos personal och patienter.
- Aktuell forskning visar att utöver en försämrad fysisk hälsa så är den psykiska ohälsan utbredd hos papperslösa migranter, med hög andel depression, ångest,

Rosengrenska stiftelsen

Vård för papperslösa

Rosengrenska Insamlingsstiftelsen
Org.nr 855100-6334

suicidtankar och posttraumatisk stress. Samtidigt ser vi att papperslösa med psykisk ohälsa nekas bedömning och behandling i vården och att "vård som inte kan anstå" tolkas särskilt snävt för denna grupp.

- Begreppet "tandvård som inte kan anstå" är extra problematiskt. Detta då alla människor i Sverige betalar höga egenavgifter i tandvården vilket gör subventionerad tandvård för papperslösa till en känslig fråga och många behandlare vill vara restriktiva. Den offentliga tandvården har också generellt ett högt patienttryck och har ofta svårt att ta emot nya patienter för annat än akut tandvård.

Utöver mottagningsarbetet bedriver Rosengrenska stiftelsen kunskapsförmedling och påverkansarbete för vård på lika villkor, i syfte att påverka och sprida kunskap om papperslösas hälsa och tillgång till vård.

Rosengrenska har genom åren bidragit med kunskapsunderlag till en rad statliga rapporter och deltar i nationella och internationella nätverk, vilket bland annat lett till att liknande kliniker startat på flera håll i Norden. Rosengrenska var en av initiativtagarna till det nationella Rätt till vård-initiativet, ett nätverk bestående av frivilligorganisationer, kyrkor, fack- och yrkesförbund, som bildades 2008 sedan Sverige fått skarp kritik från FN för diskriminering av papperslösa i vården. För närvarande finns omkring 80 organisationer representerade i Rätt till vård-initiativet och nätverket har gjort fyra gemensamma uttalanden om krav på vård på lika villkor, 2009, 2014, 2017 och i maj 2023 presenterades ett gemensamt uttalande från vårdprofessionerna angående Tidöavtalets förslag till inskränkningar i rätten till hälsa.

Verksamhetsåret 2023

Mottagningen

Karaktären på mottagningen har förändrats jämfört med tiden före pandemin. Tidigare var det mer av en mötesplats och då kom många också av sociala skäl. Barngruppen som sköttes av Ingen Människa Är Illegal är sedan pandemin stängd tills vidare. Mat- och kläudtdelning sker på annan tid. Nu fungerar mottagningen mer som en slimmad vårdförmedling - på gott och ont.

Mottagningen har även fortsättningsvis haft öppet en dag varannan vecka. Under 2023 har vi kunnat upprätthålla samma utbud som tidigare. Det gäller vår vårdförmedlande funktion - d.v.s. bedömning/screening av hälsotillstånd hos sjuksköterska, psykolog/psykiater eller tandläkare för hänvisning eller remiss till lämplig instans inom vården.

Vi är också behjälpliga med vårdhinder - d.v.s. besökare som har ärenden som rör sig om

Rosengrenska stiftelsen

Vård för papperslösa

Rosengrenska Insamlingsstiftelsen
Org.nr 855100-6334

misstänkt nekad vård eller felaktiga fakturor från vården. (Se separat info nedan) I vår kassa ges ekonomisk ersättning för vårdrelaterade utgifter samt ekonomiskt bidrag till föräldrar, som har barn upp till 18 månaders ålder - s.k. barnpeng. Vi ger också reseersättning för patienter med stora vårdbehov och regelbundna besök i sjukvården. En gång i månaden kommer optiker från Vision for All och erbjuder synundersökning och glasögon vid behov. Rosenjuristerna erbjuder juridisk rådgivning. I verksamheten ges också stöd i sociala frågor.

Majoriteten av de papperslösa som kom till mottagningen 2023 var från Iran, Bosnien, Afghanistan, Irak och Serbien. De flesta är födda på 80- eller 60-talet. Tidigare år har det varit ungefär lika många män och kvinnor som besökt mottagningen, men sedan 2019 är det en större andel kvinnor. Det är en heterogen grupp. Vi har inte tillförlitlig statistik på hur länge våra besökare har levt som papperslösa. Många har dessutom gått in och ut ur papperslöshet, i och med nya ansökningar och avslag på asyl. Några har rest ut ur Sverige, och sedan kommit tillbaka. En del lever med sina familjer och barnen går på skola och förskola, andra är ensamma och många lever med vänner eller landsmän. Några få är hemlösa. Några har lärt sig svenska, jobbar svart och är relativt väl insatta i hur sjukvården fungerar, men många är helt ovetande om sina rättigheter.

Under 2023 har vi frågat våra förstagångsbesökare hur de hittat till oss, och majoriteten svarar att de fått reda på det av någon de känner eller via kyrkan.

Varje mottagningskväll har vi träffat i snitt 28 personer. En siffra som tydligt sjönk i samband med Covid-19 restriktionerna samt vår begränsning av antalet patienter och av vad man kunde få hjälp med hos oss. Vi hade 652 besökare under 2023 vilket är en tydlig minskning jämfört med 2022 då det var 773 besökare. Under 2023 var det vanligaste skälet till att besöka oss att få hjälp med ekonomisk ersättning för läkarbesök eller mediciner samt ekonomiskt bidrag till föräldrar som har barn under ett års ålder. Från och med 2022 redovisar vi också antal besökare som kommer för socialt stöd. Det kan vara hjälp med att få kontakt med socialtjänst, skola eller förskola för barn samt information om vilken hjälp de kan få från olika aktörer i civilsamhälle, kyrka och Göteborgs stad. Inom socialt stöd erbjuds också enklare juridisk rådgivning.

Trots lagen från 2013 möter vi fortfarande personer som nekas vård, inte känner till sina rättigheter eller inte vågar ta sig till den vanliga vården. Besökare som har ärenden som rör sig om misstänkt nekad vård eller felaktiga fakturor från vården skrivs in till sjuksköterska på mottagningen för utredning. För 2023 innebar detta att 22 fall av vårdhinder kunde identifieras.

Rosengrenska stiftelsen

Vård för papperslösa

Rosengrenska Insamlingsstiftelsen
Org.nr 855100-6334

Antal besökare:

	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015 (okt-dec)	2015 (jan-sep)	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Totalt antal besök	652	773	660	669	1392	1347	1664	1668	534		3161	3382	3166	2565		
Unika besökare	296	290	270	298	497	518	610	693	181	ca 583	849	795	762	635	638	520
Snitt per mottagningskväll	28	34	29	36	61	56*	35	35	45		65	69	65	52		

* Från och med januari 2018 har mottagningen öppet varannan vecka.

Under perioden mars 2020 - september 2021 var verksamheten kraftigt begränsad pga pandemin

Ursprungsland:

	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015 (sep-dec)
Top-6-vanligaste ursprungs länder, i fallande ordning.	Iran	Iran	Bosnien	Somalia	Somalia	Afghanistan	Iran	Iran	Iran
	Bosnien	Bosnien	Irak	Afghanistan	Afghanistan	Irak	Albanien	Albanien	Bosnien
	Irak	Albanien	Afghanistan	Bosnien	Serbien	Bosnien	Bosnien	Nigeria	Albanien
	Afghanistan	Irak	Somalia	Irak	Bosnien	Albanien	Nigeria	Kosovo	Irak
	Serbien	Serbien	Serbien	Serbien	Irak	Serbien	Afghanistan	Afghanistan	Afghanistan
	Albanien	Somalia	Iran	Iran	Iran	Iran	Serbien	Bosnien	Kosovo

Kvinnor/män:

	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015 (sep-dec)
Kvinnor	60%	64%	64%	65%	62 %	55 %	56 %	54 %	51 %
Män	40%	36%	36%	35%	38 %	45 %	44 %	46 %	49 %

Rosengrenska stiftelsen

Vård för papperslösa

Rosengrenska Insamlingsstiftelsen
Org.nr 855100-6334

Ålder, född under tiotal:

	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015 (sep-dec)
2020-tal	0%	0%							
2010-tal	1%	1%	2%	1%	2%	1%	2%	2%	Ej använt 2015
2000-tal	5%	5%	4%	5%	3%	3%	3%	3%	7%
1990-tal	12%	11%	13%	10%	14%	17%	15%	13%	13%
1980-tal	24%	30%	27%	30%	29%	27%	30%	32%	33%
1970-tal	17%	13%	10%	11%	14%	16%	20%	21%	24%
1960-tal	19%	22%	22%	25%	17%	16%	18%	16%	14%
1950-tal	16%	13%	13%	10%	12%	12%	8%	8%	5%
1940-tal	4%	4%	6%	5%	6%	6%	2%	3%	3%
1930-tal	1%	2%	2%	2%	2%	3%	2%	2%	1%

Orsak till besök, snitt / mottagningskväll:

	2023 n (%)	2022 n (%)	2021 n (%)	2020 n (%)	2019 n (%)	2018 n (%)	2017 n (%)	2016 n (%)	2015 (sep-dec) %
Kassa	20.5 (55)	21 (57)	22(67)	18,5 (62)	40,7 (61)	36,0 (59)	20,7 (59)	21,8 (58)	56
Tand- läkare	2.9 (8)	3,7 (10)	2,2(7)	3,2 (11)	6,0 (9)	6,3 (10)	3,9 (11)	4,4 (11)	10
Sjuksköt erska	6.7 (18)	5,7 (15)	5,2(16)	6,0 (20)	12,4 (19)	10,3 (17)	7,4 (21)	8,4 (22)	23
Psykiatri ska teamet	4.9 (13)	4,5 (12)	1,5(5)	2 (5)	4,3 (6)	5,5 (9)	2,1 (6)	2,1 (6)	9
Optiker*	2.3 (6)	2 (6)	2,1(6)	1 (2)	5,9 (3)	7,2 (5)	6,6 (3)	4,7 (3)	2
Socialt stöd**	0.4 (1)	0,3 (1)							

OBS att varje besökare kan ha flera ärenden.

* Optiker är på plats ca 1 ggr/mån.

** Från 2022 redovisar vi också besökare som kommer för socialt stöd.

Rosengrenska stiftelsen

Vård för papperslösa

Rosengrenska Insamlingsstiftelsen
Org.nr 855100-6334

Redovisning vårdhinder

Nedan följer en redovisning av de vårdhinder som volontärerna på Rosengrenskas vårdförmedling för papperslösa registrerat och skickat vidare till Patientnämnden Västra Götaland (PN), Röda Korsets Vårdförmedling Stockholm (RK) eller Etiskt Forum Sahlgrenska Universitetssjukhuset (EF) under perioden 2023-01-01 – 2023-12-31. Dessa vårdhinder är sådana som ej kunnat lösas under mottagningstid, då de krävt insatser på kontorstid. Under 2023 hanterades totalt 22 ärenden, varav 11 ärenden till PN, 7 till RK, 3 till EF och 1 hanterades utan inblandning av dessa instanser.

I den här redovisningen ingår inga ärenden som rör tandvård. Orsaken till detta är att patienter som söker sig till mottagningen för tandrelaterade besvär i regel inte träffar en sjuksköterska utan enbart träffar en tandläkare eller hänvisas direkt till Folk tandvården.

Nedan visas en indelning över typ av vårdhinder i fyra kategorier.

Typ av vårdhinder 2023	Antal
Felaktig patientavgift	12
Felskrivna recept	3
Nekad vård utifrån juridisk status	6
Avi som ej går att hämta ut	1
Totalt: 22	

Vi har vidare delat in orsaken till vårdhindret, i följande kategorier: *Okunskap vårdgivare*, *Bedömt som vård som kan anstå*, *Brist i administration* och *Orsak framgår ej*. Gällande sistnämnda kategorin är majoriteten fakturaärenden som korrigerats direkt via fakturaenheten på Sahlgrenska Universitetssjukhus och där verksamheten ej givits möjlighet att specificera orsaken till att det blivit fel i fakturahanteringen. Vissa ärenden går in i flera kategorier, men har redovisats under en för att underlätta översikten.

Nedan redovisas orsak till vårdhinder efter kategori.

Orsak till vårdhinder 2023	Antal
Okunskap vårdgivare	4
Bedömt som vård som kan anstå	2
Brist i administration	2
Orsak framgår ej	14

I den här sammanställningen framgår det att av de vårdhinder vi hanterar är majoriteten felfaktureringar. I de fall där vårdgivaren återkommit med ett svar framgår att den vanligaste orsaken till att patienten ej blivit korrekt debiterad beror på okunskap hos vårdgivaren eller att det ej framgått att patienten är tillståndslös vilket lett till missförstånd. Detsamma gäller i de fall då recept blivit felskrivna vilket leder till att patienten inte fått läkemedel subventionerade i enlighet med rådande lagstiftning.

Rosengrenska stiftelsen

Vård för papperslösa

Rosengrenska Insamlingsstiftelsen
Org.nr 855100-6334

I vår sammanställning är Sahlgrenska Universitetssjukhuset den enskilt största vårdgivaren hos vilken vår patientgrupp möter vårdhinder. Dock är det ingen särskild verksamhet inom Sahlgrenska som sticker ut.

Vår statistik över vårdhinder är baserad på det vi får berättat för oss av de patienter som vi möter och vad vi sedan under uppföljning kan ta reda på. Vi kan därför endast ge en begränsad bild över orsaken till att den här gruppen möter hinder i kontakt med vården.

Varje år, och så även 2023, skriver vi några ärenden som vi uppfattat som vårdhinder för patienten som vi träffat. Efter efterforskning gjord av PN, RK eller EF visar det sig dock handla om patienter som fått hjälp, vård och tydlig information - men som snarare är missnöjda med exempelvis de besked som de fått eller de åtgärder som vårdgivaren föreslagit. Dessa ärenden är exkluderade i ovanstående redovisning av vårdhinder.

Vi anar på mottagningen en ökning av patienter som saknar rätt till subventionerad vård och som söker oss då de fått fakturor som de har mycket svårt att betala. Detta gäller personer som söker uppehållstillstånd (UT) på anknytning, har giltigt turistvisum, söker UT på arbete och EU-migranter som befunnit sig mindre än 3 månader i Sverige, och som saknar försäkringskort.

Dessa grupper är självbetalande för vård. Om patienten har barn och de är medsökande (vilket barn oftast är) så har barnen samma juridiska status som patienten. Vissa patienter med arbetstillstånd har sjukförsäkring via sin arbetsgivare, de kan då ha möjlighet att få vården betald via sin försäkring. Det är dock enbart rekommenderat, ej obligatoriskt, för arbetsgivare att ordna sjukförsäkring till arbetstagare som söker UT på arbete.

2023 träffade vi flera patienter som av ovan beskrivna skäl saknade rätt till subventionerad vård och subventionerad medicin. Då dessa patienter är korrekt fakturerade så kan vi inte begära av vårdgivaren att deras fakturor ska justeras, och vi redovisar inte dessa ärenden som vårdhinder - då vårdgivaren ej gjort något fel. Vi vet dock inte i vilken utsträckning patienterna fått information om kostnaden för deras vård innan de fått vården. Förra året skickade vi tre av dessa ärenden vidare till RK och ett till EF, då vi bedömde att särskilt ömmande skäl förelåg. Nedan är dessa fyra ärendena kortfattat beskrivna.

1. Barn till kvinna som gjort sk spårbyte under asylprocessen, dvs mamman söker nu UT på arbete, som får betala fullpris för medicin på recept.
2. Kvinna som sökt UT med faktura för förlossning samt eftervård på neonatalavdelning. Barnets far är svensk medborgare och barnet har fått svenskt medborgarskap, men då detta är ordnat efter vårdtiden på neonatalavdelning har barnet ej rätt till subventionerad neonatal vård enligt vårdgivaren.
3. Några månader gammalt barn vars familj flyttat till Sverige från Grekland då sonen diagnostiserats med cystisk fibros. Familjen "skriver ut sig" ur Grekland i samband med flytten. I Sverige blir pojakens vård osubventionerad, och hans tillstånd kräver flera vårdbesök i veckan. Skatteverket meddelar att vården blir subventionerad först

Rosengrenska stiftelsen

Vård för papperslösa

Rosengrenska Insamlingsstiftelsen
Org.nr 855100-6334

när familjen beviljats uppehållsrätt i Sverige och handläggningstiden för detta är oklar.

4. Kvinna som sökt asyl och fått avslag. Hon söker sedan UT på arbete och beviljas detta tillfälligt. När hon har detta UT söker hon vård på en akutmottagning och blir inlagd. Hon får därefter en faktura som självbetalande för vård. Hon har ingen försäkring via sin arbetsgivare.

Samverkan

Under 2023 har Rosengrenska fortsatt samarbetat med Patientnämnden i Västra Götalandsregionen avseende den typen av vårdhinder som rör felaktiga fakturor. När det gäller övriga vårdhinder/patientärenden som inte kunnat lösas på under mottagningstid utan krävt handläggning på dagtid fortsätter samarbetet med Röda Korsets nationella vårdförmedling. Exempel på sådana ärenden är patienter som nekats vård på felaktiga grunder. Rosengrenska har också samarbetat med Etiskt Forum på Sahlgrenska Universitetssjukhuset i några ärenden.

Vår vårdförmedling har också ett nära samarbete med andra organisationer, såsom Svenska Kyrkan, Vision for All, Rosenjuristerna, Agape och Ingen Människa är Illegal. Dessa organisationer bedriver också olika stödinsatser för den papperslösa gruppen.

Under 2023 har ett samarbete fortsatt och utvecklats mellan Stiftelsen Carlanderska sjukhuset och Rosengrenska stiftelsen. En överenskommelse mellan stiftelserna utgör ett viktigt bidrag och ett ekonomiskt stöd till Rosengrenska för vårdrelaterade kostnader för patienter som själva saknar ekonomiska möjligheter.

Under 2023 har detta stöd gått till kostnad för läkemedel på recept, resor till sjukvårdsinrättning och till tandvård. Stiftelsen Carlanderska sjukhuset har även möjlighet att ställa vissa medel till förfogande för att ta emot patienter på sjukhuset i fall där vård inte kan genomföras på annat sätt.

Ett samarbete har inletts mellan Rosengrenska stiftelsen, Svenska Röda Korset och Västra Götalandsregionen inom ramen för ett Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP). Planering och politiskt process skedde under 2023, och fortsätter under 2024.

Syftet med samverkan är att nyttja civilsamhällets förtroende och upparbetade kontaktytor för att i samverkan med regionen motverka barriärer och sänka trösklar till vård för några av de mest utsatta i vårt samhälle. Genom samverkan kan regionen nå målgruppen och civilsamhället kan nå vårdgivarna.

Denna funktion med vårdlots för papperslösa i VGR planeras utgå från befintlig struktur och förslagsvis kan verksamhetsgrunden för vårdförmedlingen i Stockholm användas.

Rosengrenska stiftelsen

Vård för papperslösa

Rosengrenska Insamlingsstiftelsen
Org.nr 855100-6334

Vårdlotsen kan med fördel ta användning av befintlig verksamhet som bedrivs av Rosengrenska och Svenska Röda Korset.

Påverkansarbete

Offentlig debatt och föreläsungsverksamhet

I en debattartikel i Dagens Samhälle 230525 presenterade Rätt till vård-initiativet ett gemensamt ställningstagande från de allra flesta vårdprofessionerna där man belyser effekterna av Tidöavtalet. [Rätten till vård på lika villkor får inte urholkas](#). Detta följdes upp av ett välbesökt riksdagsseminarium under hösten 2023.

Under rubriken "Stoppa angiverilagen" hölls 17/9 en manifestation på Gustav Adolfs Torg. Det blev en kraftfull manifestation med uppslutning från ett stort antal organisationer. Rosengrenska stod som medarrangör.

Representanter från Rosengrenska har under året föreläst om rätten till vård och informerat om organisationens verksamhet vid ett flertal tillfällen - bl.a vid Vårdförbundets årsmöte i VGR, på läkar- och folkhälsovetarprogrammen vid Göteborgs Universitet och Karolinska Institutet, för vårdpersonal på flera olika enheter inom Sahlgrenska Universitetssjukhuset. Vidare har vi medverkat bland annat vid ST-utbildningar och under de nationella ST-dagarna i Skövde.

Onlineseminarier

Rosengrenska har arrangerat två online-seminarier under 2023. Ett utifrån Elinor Torps bok *Vi, skuggorna* (21 februari) och ett utifrån Peo Hansens bok *Migrationsmyten* (18 april).

Journalisten och författaren Elinor Torp gav under 2019 ut boken "*Vi, skuggorna – Ett Sverige du inte känner till*" (Leopard Förlag). Det är en reportagebok om de som lever under osäkra förhållanden i Sverige och hankar sig fram efter bästa förmåga utan stöd från samhället, inte bara papperslösa men även de. Boken blev en ögonöppnare för många och en bekräftelse för andra av de stundtals ohyggliga förhållanden som gäller för många i vårt land. Baksidestexten på boken har bland annat följande text:

Svenskt arbetsliv har blivit ett paradiset för kriminella som vill tvätta sina smutsiga pengar vita. Ett laglöst land där människor från fattiga delar av världen arbetar under slavliknande förhållanden. Människor sover i industriområden, ute i skogen och på byggen. Kanske är det verkstan dit du lämnar in din bil. Kanske är det skolan där dina barn går och som just nu byggs om. Kanske är det badrumsrenoveringen i ditt eget hem.

Rosengrenska stiftelsen

Vård för papperslösa

Rosengrenska Insamlingsstiftelsen
Org.nr 855100-6334

Peo Hansen, författare och professor vid Linköpings universitet, vill i boken Migrationsmyten avslöja myten om att migration är en stor kostnad för de länder som mottar migranter. Myter kan definieras på olika sätt, där en definition är när en föreställning är så stark att den överlever, trots att verkligheten vid upprepade tillfällen visar att föreställningen är falsk. Peo Hansen beskriver migrationsmyten i tre steg. Först visar Hansen hur resonemanget bakom den vanliga beskrivningen av kostnaden är alldeles för begränsad, för att med det andra steget visa hur ett annat sätt att se på ekonomi kommer till ett annat resultat. I det tredje steget jämför Hansen de bägge alternativen med vad som verkligen har hänt, vilket ger en motsatt bild jämfört med den bild som vanligtvis används. Myten om de stora kostnaderna avslöjas och i stället är det stora vinster för Sverige som framstår som en bättre bild.

Det är möjligt att se båda seminarierna i efterhand via vår [youtubekanal](#).

Rosengrenska 25-årsjubileum på Oceanen

Den 20 oktober uppmärksammades att Rosengrenska funnits och fungerat under 25 år. Med tanke på att målet hela tiden varit att avskaffa oss, att arbeta för att det inte skall behövas frivilliga krafter för att uppfylla den mänskliga rättigheten *Rätt till hälsa*, så var firandet ett firande av att volontärer som fortfarande håller fanan högt och försöker se till att även papperslösa får möjlighet till vård. Kulturhuset Oceanen bjöd Rosengrenska på denna fest.

Intervjuade under kvällen var Anne Sjögren och Henry Ascher från Rosengrenska som beskrev stiftelsens arbete under de 25 åren. Anne fick berätta om hur det hela startade och alla de problem som de då var tvungna att lösa. Det var faktiskt på just *Oceanen* som det första mötet hölls 1998, ett möte som färgades av just en stor vilja att hjälpa papperslösa, men samtidigt av hur lite de visste om problemet. Det blev mycket provande i början. Henry, medicinskt ansvarig inom Rosengrenska, blev sedan näst på tur för att intervjuas och det blev bland annat en diskussion runt hur Rosengrenska tillsammans med andra krafter verkade för att Sverige skulle erkänna asylsökandes och papperslösas rätt till hälsa och vård. Efter honom kom Rosengrenska ordförande Gunnar Henning som i ett tal underströk hur den nuvarande regeringen, med sitt Tidöavtal, står för ett bakslag i arbetet med att få Sverige att uppfylla de mänskliga rättigheterna. Rosengrenska kommer med all sannolikhet att behövas än mer i framtiden för att motverka dagens trender mot ett mer repressivt samhälle.

Musiken under kvällen stod bland andra Göteborgs Indiekör, bandet Orkan som lika mycket som kören fyllde rummet med sin rock-musik, och efter dem kom iOr som presenterade sig som powerpopindie.

Rosengrenska stiftelsen

Vård för papperslösa

Rosengrenska Insamlingsstiftelsen
Org.nr 855100-6334

Antalet deltagare under kvällen varierade från 180 till kanske 100 personer. Inträdet gick till Rosengrenska. Under kvällen såldes t-shirts med Rosengrenskas logo, t-shirts som skänkts av Björkå Frihet.

Konsekvenser av Tidö-avtalet - Aktuella diskussioner 2023

Tidö-avtalet mellan regerings- och stödpartier fortsätter att på olika sätt kasta mörka skuggor och skapa mycket stor oro för människor i asylprocess och som vistas i landet som papperslösa. Regeringen har fattat beslut och tillsatt ett flertal utredningar, alla med syfte att kraftigt försvåra och inskränka människors möjligheter till ett värdigt liv.

Exemplen på sådana utredningar är många. Som utredningen om en angiverilag som betyder att offentligt anställda ska ha en skyldighet, enligt lag, att ange personer som inte har rätt att vara i landet, och utredningen med förslag att ta bort subventionen för all form av tandvård för dessa personer. Dessutom föreslås inskränkningar av rätten till tolk för personer med uppehållstillstånd, något som riskerar att leda till ökade medicinska risker.

Många vårdprofessionella organisationer, fackliga och andra liksom civilsamhällesorganisationer pekar på de omänskliga och djupt oetiska konsekvenser.

Om regeringen beslutar att, genom lagstiftning eller regeringsbeslut, genomföra de förslag som Tidöavtalet anger, riskerar såväl hälsan som livssituationen för personer i redan svårt utsatta situationer att försämrats, samtidigt som hälso- och sjukvårdens möjligheter att bedriva en etiskt grundad och patientsäker vård kraftigt begränsas.